

PROF. DR. SAİM SAKAOĞLU'NUN FIKRA İLE İLGİLİ ÇALIŞMALARININ BİBLİYOGRAFYASI

Sinan GÖNEN*

ÖZET

Halk edebiyatı ve halk bilimi araştırmalarında bibliyografyalar önemi bir yer tutar. Biz de, bu yazımızda Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'nun fıkra ile ilgili çalışmalarının künyelerini vereceğiz. Prof. Sakaoğlu'nun fıkra ile ilgili çalışmaları 11 alt başlıkta değerlendirilecektir. Makale ve bildirilerinin içeriklerine de değinilecektir. Bu bibliyografya fıkra ile ilgili bilimsel çalışmalarda önemli bir başvuru kaynağı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Saim Sakaoğlu, fıkra, bibliyografya, makale, bildiri.

ABSTRACT

The bibliographies are very important in searching of folk literature and folklore. We will give identification tag of Prof. Dr. Saim Sakaoğlu's Works of anecdote. Prof. Sakaoğlu's works about the anecdote will be appraised through 11 subheadings. The content of his article and announcements will be touched. This bibliography will become an important source of the scientific works about the anecdote.

Keywords: Saim Sakaoğlu, anecdote, bibliography, article, announcement.

Türk kültürü, mizahî yönden oldukça zengindir. Bu zenginlikte fıkralarımızın ve fıkra tiplerimizin büyük yeri vardır. Bugün fıkra deyince aklımıza Nasreddin Hoca, Temel, vb. gibi herkesçe bilinen tipler aklımıza gelmektedir. Ünlü tiplerin yanında daha küçük bölgelerde bilinen bölgesel ve mahallî tipler de yaşadıkları ve ünlerinin ulaşabildikleri zihinlerde yaşamaktadırlar.

İnsanları bazen güldürmek ve eğlendirmek; bazen de düşündürmek ve ders vermek amacıyla anlatılan, genellikle gerçek olaylara dayanan, kısa nesir şeklindeki halk anlatmalarımızı *fıkra* diye tanımlayabiliriz. Günlük hayatımızda konuşmamıza renk katmak; karşımızdaki dinleyici kitlesini uyararak ve eğlendirmek amacıyla sık sık fıkra anlatma yoluna gideriz. Fıkra anlatırken içinde bulunduğumuz ortama vereceğimiz mesajın içeriği, fıkranın mizahî veya hiciv yönünün belirlenmesinde etkili olacaktır.

Fıkranın ayrı bir tür olarak üzerinde bilimsel çalışmaların yoğunlaşması 1950'li yıllardan sonra rastlar. Bu dönemden günümüze kadar özellikle üniversitelerde yoğunlaşan çalışmalarda fıkralar üzerinde birçok araştırıcı ve bilim adamı çalışmıştır. Pertev Naili Boratav, Şükrü Elçin, Şükrü Kurgan, Dursun Yıldırım, vb. bilim adamı ve araştırıcı zincirinin bir halkası da Saim Sakaoğlu'dur.

Biz bu yazımızda Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'nun fıkra ile ilgili yapmış olduğu çalışmaları ele alacağız. Onun, fıkra türü ve tipleri ile ilgili kaleme aldığı makale, bildiri, gazete ve dergi yazısını bu alanda çalışacak araştırmacıların faydalanması

---

* Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi

amacıyla bir araya getirmek istedik. Farklı türdeki çalışmaları aşağıda ayrı başlıklar altında değerlendirilecektir.

Halk edebiyatı ve halk bilimi alanında birçok çalışma yapan Prof. Sakaoglu'nun daha önce masal ve efsaneler üzerine yapmış olduğu çalışmaları, Prof. Dr. Ali Berat Alptekin ve Arş. Gör. Aziz Ayva tarafından kitap ve makale şeklinde yayımlanmıştır:

Ali Berat Alptekin, "Günümüzde Bir Masal Araştırmacısı: Saim Sakaoglu", *Masal Araştırmaları / Folktales Studies I*, (hızl. Nuri Taner), İstanbul 1988, 183-193.

Prof. Alptekin bu yazısında, Prof. Sakaoglu'nun masal araştırmacılığı yönünü ele almaktadır. Ayrıca, bk. Saim Sakaoglu, *Masal Araştırmaları*, Ankara 1997 (2. bs. 2002), 322-332.

Ali Berat Alptekin (hızl.), *Doğumunun 50., Yazı Hayatının 30. Yılı Münasebetiyle Hocam Prof. Saim Sakaoglu (Hayatı, Yayınları ve Yazılarından Seçmeler)*, Konya 1989, VI+162+4.

Ali Berat Alptekin (hızl.), *Prof. Dr. Saim Sakaoglu'na 55. Yıl Armağanı*, Kayseri 1994, C+316+16 s. (Ait olduğu yıllar: 1959-1994)

Ali Berat Alptekin, "Prof. Saim Sakaoglu'nun Masal Kitapları", *Masal Araştırmaları*, Ankara 1999, 333-335.

Ali Berat Alptekin, "Prof. Dr. Saim Sakaoglu'nun Hayatı ve Eserleri", *Tarla*, 33, 99/5, Mayıs 1999, 2-6. (Ait olduğu yıllar: 1994-1999)

Aziz Ayva, "Prof. Dr. Saim Sakaoglu'nun Efsane Araştırmaları", *Selçuk Üniversitesi Türkîyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 9, 2001, 365-391.

Biz de fıkra üzerine yapmış olduğu çalışmaların künyesini hazırladık. Sıranın Prof. Sakaoglu'nun destan çalışmalarına geldiğini burada belirtelim.

Prof. Sakaoglu, Türk dünyasıyla ilgili çalışmalarının bibliyografyası ile Türk dili, halk kültürü ve âşık edebiyatı üzerine hazırlamış olduğu bibliyografyalarla ilgili çalışmalarının bibliyografyasını da aşağıdaki kaynaklarda yayımlamıştır:

"Prof. Dr. Saim Sakaoglu'nun Türk Dünyası İle İlgili Kitap ve Yazılarının Bibliyografyası (1967-2002)", *Türk Dünyası / Dil ve Edebiyat Dergisi*, 11, Güz 2002, 387-408.

"Türk Dili, Halk Kültürü ve Âşık Edebiyatı Üzerine Hazırladığım Bibliyografyalar ve Bir Ek", *Bilgi Yolu* (Konya), 4 (5), [Mart] 2004, 43-46.

Biz de burada Sakaoglu'nun şimdiye kadar yayımlanan fıkra ile ilgili bütün yazılarının künyelerini vereceğiz. Makale ve bildirimler ise kendi aralarında konularına göre sınıflandırılacak, içeriklerine kısaca değinilecektir.

I. KİTABI

1. *Türk Fıkraları ve Nasreddin Hoca*, 1992, 170 s.

1992 yılında Konya'da Selçuk Üniversitesi yayınları arasında çıkmıştır. Eser, "Fıkralar Üzerine" adlı bir Giriş ve iki Bölüm'den oluşmaktadır. İlk Bölüm (11-114), "*Türk Fıkraları-Fıkra Tipleri*" başlığıyla yer almaktadır. Burada sekiz makaleye yer verilmiştir. İkinci Bölüm (115-170), "*Nasreddin Hoca*" başlığıyla yer almaktadır. Burada ise yedi makaleye yer verilmiştir.

Ayrıca, Sakaoglu'nun Nasreddin Hoca ile ilgili kapsamlı bir çalışması önümüzdeki yıllarda (2006) okuyucusu ile buluşacaktır.

Kitap hakkında Mustafa Duman (İstanbul) ve Ali Osman Öztürk (Konya) tarafından kaleme alınan bir tanıtma yazısı aşağıdaki kaynakta yer almıştır:

“SAKAOĞLU, SAİM: *Türk Fıkraları ve Nasreddin Hoca* [Türkische Witze und Nasreddin Hodscha], *Demos* (Dresden-Almanya), 31 (4), 1995, 325-326.

II. MAKALE VE BİLDİRİLERİ

A. NASREDDİN HOCA İLE İLGİLİ MAKALE VE BİLDİRİLERİ

Prof. Sakaoglu, ünlü fıkra tipimiz Nasreddin Hoca ile ilgili birçok makale ve bildiri kaleme almıştır. O, “Ben, fıkra dinlemeyi Orta Anadolu’muzun ak sakallı delikanlısı Nasreddin Hoca’mızın nükteleriyle sevmeye başladım.” diyerek Nasreddin Hoca fıkralarının kendisi üzerinde yaptığı etkiyi dile getirmiştir. Ayrıca, Sakaoglu’nun Konyalı olması Nasreddin Hoca ile ilgilenmesinin bir diğer sebebidir.

Sakaoglu’nun Nasreddin Hoca ile ilgili makalelerinin bazıları Nasreddin Hoca’ya atılan çamurları temizleme gayretini taşımaktadır. Bu yazılar ayrıca; hocalık kurumunun toplumdaki yerine uygun düşmeyen ve hatta bir insana yakışmayacak davranışları, Nasreddin Hoca’nın fıkralarında karşımıza kasıtlı olarak çıkaranlara (!) gerçekleri göstermek amacı gütmektedir.

1. “Bir Nasreddin Hoca Fıkrası”, *Yağmur*, 1 (3), Haziran 1977, 35-38.

Nasreddin Hoca’nın “Eşeğe mi İnanıyorsun?” fıkrasının Türkiye ve Türkiye dışı yayılışı gösterilmiş; tespit edilen varyantlarının ortaklığı ve farklılığı incelenmiştir.

2. “Nasreddin Hoca Fıkralarının Motif Yapısı”, *Türk Folklor Araştırmaları*, 17 (336), Temmuz 1977, 8029-8031.

Nasreddin Hoca fıkralarının motiflerinin görüldüğü yerler tespit edilmiştir. Onun fıkralarının; bölge halkına ait fıkralara, ortak şahsiyeti temsil eden tiplere, başka milletlerin benzer fıkra tiplerine veya ünlü bir şahsa bağlanarak anlatılması üzerinde durulmuştur. Bu makale, 10-12 Haziran 1977 tarihlerinde Konya’da toplanan, *Yunus Emre, Nasreddin Hoca, Karamanoğlu Mehmet Bey ve Türk Dili Semineri*’nde bildiri olarak sunulmuştur.

3. “Nasreddin Hoca Fıkralarındaki Motiflerin Yaygınlığı”, *Eskişehir Anma Günleri Dergisi*, 2 (4), Haziran 1979, 4-6.

Stith Thompson’ın *Motif Index of Folk Literature* adlı motif kataloğunda yer alan 250 adet Nasreddin Hoca fıkrasından hareketle fıkraların dünyada yayılım alanı gösterilmiştir.

4. “Avrupalı Seyyahların Eserlerinde Nasreddin Hoca”, *Türk Folkloru Araştırmaları* 1981, (1), Ankara 1981, 59-73.

Anadolu’dan Akşehir’e uğrayarak Kudüs’e giden sekiz Avrupalı seyyahın eserlerinde Nasreddin Hoca’dan nasıl ve ne şekilde söz edildiği üzerinde durulmuş, eserlerinde yer verdikleri fıkralardan örnekler alınmıştır. 22 Haziran 1979 tarihinde Eskişehir’de toplanan *I. Uluslararası Nasreddin Hoca Semineri*’nde bildiri olarak sunulmuştur.

5. “Balkan Ülkelerinde Nasreddin Hoca’ya Mal Edilen Bölge Tiplerine Ait Fıkralar” *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten* 1985, Ankara 1989, 131-135.

Nasreddin Hoca fıkralarının Avrupa'ya yayılışı ve bu sırada kasıtlı olarak fıkraların değiştirilmesi üzerinde durulmuş, fıkralardaki değişiklikler örneklerle ortaya konulmuştur. Beş maddelik bir sonuca ulaşılmıştır. 7-8 Temmuz 1985 tarihleri arasında Ohri/Yugoslavya'da toplanan *IX. Milletlerarası Balkan Folklor Sempozyumu* için hazırlanmıştır.

6. "Bir Masal Kahramanı Olarak Nasreddin Hoca", *I. Milletlerarası Nasreddin Hoca Sempozyumu Bildirileri / 15-17 Mayıs 1989*, Ankara 1990, 316-322. (Toplantı, Kültür Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Başkanlığınca düzenlenmiştir.)

Masal kahramanlarının adının bölgelere göre nasıl değiştiği örneklerle ortaya konulduktan sonra, Gümüşhane ve Giresun'da derlenen aynı masalın kahramanının, birinde Keloğlan diğeri ise Nasreddin Hoca olarak karşımıza çıkmasının sebepleri üzerinde durulmuştur. Sonuç dört madde ile açıklanmıştır.

7. "Nasreddin Hoca Niçin Bizimidir?", *Millî Kültür*, 86, Temmuz 1991, 21.

Yazar, çeşitli milletlerin en belirgin fıkra tipleri ile bizim Nasreddin Hoca'mızın fıkralarının karışmış olabileceği, hatta İran'da *Mulla Nasreddin* adına anlatılan fıkraların bizim Nasreddin Hoca'mıza ait olduğu üzerinde durmuştur. Nasreddin Hoca fıkralarının tesbitinde ölçü olarak, fıkradaki ruhun gözönüne alınması bir teklif olarak sunulmuş, bize özgü Hoca fıkrasının ancak fıkradaki ruhun Türk insanın yaşama tarzına uygun ise kabul göreceğini ifade etmiştir. Aksi takdirde fıkralardaki kişi adları, yer adları ve olayların geçtiği cami, tekke, ev, vb. yerlerin bize ait olması fıkranın bize ait olduğunu göstermeyecektir.

8. "Nasreddin Hoca'mızın Türk Dünyasındaki Arkadaşları", *Türk Edebiyatı*, 23 (255), Ocak 1995, 13-15.

Nasreddin Hoca'nın Türk dünyasındaki benzerleri ve arkadaşlarının fıkraları karşılaştırılmıştır. Burada, Möcib Divane (Kazan), Aycarık (Kazak), Kemine (Türkmenistan), Ömirbek Lakkı (Karakalpak), Mokut (Kazan Tatarları), Ayrım Tağı (Azerbaycan), Ahmet Akay (Kırım Tatarları) ve Kostı Ağa (Gagauz) ile ilgili anlatılan birer fıkra ile Nasreddin Hoca fıkraları karşılıklı olarak değerlendirilmiş, sonuçta, fıkralar arasında motif benzerliğinin olduğu, fıkra tiplerinin paralellik gösterdiği, motif benzerliklerinin bazen de hatırlatma şeklinde olduğu ve fıkraların şekillenmesinde ülkenin yönetim şeklinin de rol oynadığı belirtilmiştir.

9. "Nasreddin Hoca Fıkralarının Romanya'da Yaşayan Türkler Arasındaki Yaygınlığı ve Anadolu'daki Benzerleriyle Olan Paralellikleri", *Renkler*, 1995, 275-292.

Nasreddin Hoca fıkralarının Romanya'da görülme zamanı Prof. Guboğlu'nun bir bildirisinden hareketle ortaya konulmuştur. Makalede, Nevzat M. Yusuf ile Nermin Yusuf'un Romanya'da yayımladıkları *Nasreddin Hoca'ya Dair Masallar* (Bükreş 1983) adlı eserdeki 258 Nasreddin Hoca fıkrası ile Erdoğan Tokmakçıoğlu'nun hazırladığı *Bütün Yönleriyle Nasreddin Hoca* (Ankara 1981) adlı eserdeki Nasreddin Hoca fıkraları karşılaştırılmıştır. Makale, 3-8 Kasım 1993'te Köstence'de toplanan, *Romanya'da Türk Kültür ve Sanatının İzleri* adlı toplantıda tebliğ edilmiştir.

10. "Nasreddin Hoca Fıkralarının Ona Ait Olup Olmaması Meselesi", *Kültür ve Sanat*, 30, Haziran 1996, 7-12.

Makalede, Nasreddin Hoca'ya mal edilerek anlatılan bazı fıkralardan örnekler verilerek, bunların ona ait olup olmadığı üzerinde durulmuştur. Öncelikle Nasreddin Hoca ile ilgisi olmayan, hiçbir zaman yaşamadığı olayları ona bağlayıp, onu olumsuz bir tip olarak sunanların işin aslını bilmeyen art niyetsiz kimseler olduğu vurgulanmıştır. Bir de art niyetli kimseler vardır ki onlar iki grupta değerlendirilmiştir: İlki açık saçık fıkralarla Hoca tipini ahmak gösteren, fıkraları kasıtlı olarak Hoca'ya bağlayanlar. İkincisi ise Hoca'nın toplumdaki yerini bildikleri hâlde, kesinlikle ona yakışmayan fıkraları onunmuş gibi yayımlayanlardır. Bu haklı tespitlerle yazar Nasreddin Hoca fıkralarının gerçek yönünü ortaya çıkarmaya çalışmaktadır.

11. "Nasrettin Hoca'dan Özür Diliyorum", *Türk Edebiyatı*, 277, Kasım 1996, 17-18.

Nasreddin Hoca ve karısı ile ilgili anlatılan müstehcen fıkraların ona ait olmadığını kesin bir dille ortaya koyan yazar, Hoca'ya bu fıkraları atfedenlerin adlarını da vermektedir. Hiçbir bilimsel tarafı olmayan ve tamamen maksatlı yapılan bu iş şiddetle eleştirilmiş, bunun yanında, olması gereken doğrular ortaya konulduktan sonra yüzyıllardır Türk milletine neşe kaynağı olan Nasreddin Hoca ve eşine yapılanlardan ötürü bir borç olarak özür dilenmiştir.

12. "Nasreddin Hoca'nın Fıkralarında Açık Saçıklık", *Nasreddin Hoca'ya Armağan*, İstanbul 1996, 301-310.

Halk anlatmalarında kahramanların değişebileceği örneklerle açıklandıktan sonra, Nasreddin Hoca fıkralarının kriterleri, ona bağlı anlatılan olumsuz fıkralardan yola çıkarak ortaya konulmuştur. Son olarak yazar, "Türk toplumu ne zaman bir önder, bir büyük adam yetiştirirse onunla ilgili farklı ve birbirine zıt yorumlar da ortaya atılmaktadır. Nasreddin Hoca da bunlardan biridir." diyerek Nasreddin Hoca fıkralarına karşı yapılan saldırıların hiçbir değer ifade etmediğini belirtmiştir.

13. "Nasreddin Hoca'nın Hocalığı İle İlgili Fıkralar Üzerine", *Uluslar Arası Nasreddin Hoca Bilgi Şöleni (Sempozyumu) Bildirileri, (İzmir, 24-26 Aralık 1996)*, Ankara 1997, 37-45. (Toplantı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı'na bağlı Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı'nca düzenlenmiştir.)

Nasreddin Hoca'nın adına bağlı olarak anlatılan fıkralar, başlıca iki sorunun cevaplandırılması ile açıklığa kavuşacaktır. Birincisi anlatılan bütün fıkralar Nasreddin Hoca'nın mıdır? İkincisi bu fıkralardaki meslek veya işlerden hangisi / hangileri Hoca'mızla doğrudan ilgilidir? Bu soruların cevaplarına değinildikten sonra Nasreddin Hoca'nın hocalığı ile ilgili olarak anlatılan altı fıkra verilmiş, fıkraların onun olup olmadığı üzerinde durulmuştur.

14. "Türkmenistan'da Anlatılan Nasreddin Hoca Fıkralarının Anadolu'daki Benzerleriyle Olan Bağı", *I. Halkbilimi Bilgi Şöleni Bildirileri / 2-4 Haziran 1997 Balıkesir*, Ankara 1997, 8-13. (Toplantı, Balıkesir Üniversitesi Rektörlüğü'nce düzenlenmiştir.)

Nasreddin Hoca fıkralarının Türkistan coğrafyasında varlığı hakkındaki kısa bir girişten sonra, Türkmenistan'da Nasreddin Hoca'nın "Ependi" adıyla bulunduğu ve fıkraların da bu ada bağlı olarak anlatıldığı belirtilmiştir. Bildiride, Yard. Doç. Dr. Önder Çağırın'ın *Kardeş Ağzlar* adlı dergide yayımladığı 33

Ependi fıkrasının Türkiye'deki Nasreddin Hoca fıkraları ile benzerlikleri, ortaklıkları ve farklılıkları belirtilmiştir.

15. "Nasreddin Hoca'nın Çocukluk Dönemiyle ilgili Fıkralar Onun mudur?", *Dr. Hadiye Tuncer'e Armağan*, (drl. Hüner Tuncer), Ankara 1999, 199-206.

Çeşitli kaynaklardan alınan üç fıkranın Nasreddin Hoca'ya ait olup olmadığı araştırılmış, onunsa fıkradaki olayın çocukluk, gençlik ve yaşlılık dönemlerinin hangisinde meydana geldiği üzerinde durulmuştur. Bir fıkrası örnek olarak verilerek, fıkraları üzerinde çalışanların hiçbir araştırmaya girmeden, Hoca'nın adının geçtiği fıkraları bilerek veya bilmeyerek ona bağlamaları şiddetle eleştirilmiştir.

Bildiri, İstanbul Türk Ocağı'nca, 28 Aralık 1996'da İstanbul'da düzenlenen *Türk Dünyasında Nasreddin Hoca* konulu toplantıda sunulmuştur.

B. FIKRA TİPLERİ İLE İLGİLİ MAKALE VE BİLDİRİLERİ

Belirli bir şahıs ve bölge etrafında anlatılan fıkralar, fıkra tiplerini oluşturur. Fıkralar üzerine çalışan araştırmacılar fıkra tiplerini mahallî tipler, zümre tipleri, azınlık tipleri, vb. olmak üzere çeşitli sınıflara ayırmışlardır. Prof. Dr. Saim Sakaoglu "Türk Folklorunda Üç Ahmak Fıkraları" (1975) adlı bildirisinde fıkralar ile ilgili yeni bir tasnif yapmıştır. Tasnifi aşağıya alıyoruz:

I. Tarihte yaşamış şahıslar etrafında teşekkül eden fıkralar

1) Her bölgede tanınan ünlü tipler (Nasreddin Hoca, İncili Çavuş, Bekri Mustafa, vb.)

2) Sadece yaşadıkları bölgede tanınan tipler (Tayyip Ağa "Konya", Niyazi Dede "Sivas", Murtaza "Kastamonu", İbik Dayı "Ağın-Elâzığ", vb.)

II. Bir topluluğu temsil eden tipler etrafında teşekkül eden fıkralar

1) Din ve inanış sistemiyle ilgili olanlar (Hoca, kadı, beктаşi, tahtacı, vb.)

2) Bir bölge halkı ile ilgili olanlar (Karadenizli, Karatepe, Kayserili, vb.)

3) Bir karakter veya meslek grubu ile ilgili olanlar (Ahmak, deli, cimri, sarhoş, hırsız, doktor, vb.)

III. Eş kahramanlı fıkralar (Hoca-talebe, usta-çırak, ebeveyn-evlat, komutan-asker, efendi-uşak, vb.)

S. Sakaoglu'nun fıkra tipleri ile ilgili makale ve bildirimleri şunlardır:

1. "Türk Folklorunda Alık Fıkraları", *Uluslararası Folklor ve Halk Edebiyatı Semineri Bildirileri, 27-29 Ekim 1975 Konya*, Ankara 1976, 85-97, İngilizce özeti: 386.

Bildiride, önce yukarıda verdiğimiz biçimde yeni bir fıkra tasnifi yapılmış, sonra da "Üç Kekeme Kız", "Namazda Konuşanlar" ve "Sabırsız Ahmaklar" adlı üç fıkra Türkiye'nin değişik yerlerinde tespit edilen varyantları ile birlikte değerlendirilmiştir. Makale, Sakaoglu'nun *Türk Fıkraları ve Nasreddin Hoca* adlı eserinde "Türk Folklorunda Üç Ahmak Fıkraları" (42-56) adıyla yer almıştır.

2. "Fıkra Tiplerinin Değişmesi", *Folklor ve Etnoğrafya Araştırmaları, 1984*, İstanbul 1984, 445-456; İngilizce özeti: 456.

Fıkra tipleri üzerinde çalışanlardan söz edilmiş, fıkra tipinin içeriği açıklanmıştır. Bir tipe ait anlatılan fıkralarda, kahramanların değişmesini R. Rosière'nin efsaneler için ortaya koymuş olduğu üç kural çerçevesinde

değerlendiren yazar, tip değişmelerini altı maddede sınıflandırmıştır. Her madde örnekleri ile açıklanmıştır. Bildiri 22-26 Eylül 1979 tarihleri arasında İstanbul'da toplanan, *III. Milletler Arası Türkoloji Kongresi* için hazırlanmış, gidilemediği için sunulamamıştır.

3. "Gerde'de Fıkra Anlatma Geleneği / Fıkra Tipleri-Fıkra Anlatıcıları-Fıkralar", *Erdem*, 2 (6), Eylül 1986 (basımı Şubat 1987), 907-922.

Gerde'de yaşadıkları bilinen Şamlıların (Şamlının/Şamlı) İbrahim Efendi, Hafız Becced/Behçet ve Salurlu Mustafa Turan adlı fıkra tipleri üzerinde durulmuş, fıkra anlatıcılarından Geredeli Feyzi Ünlüol, Hacılarlı Kel Ali, Soğukoluklu İbrahim Özdoğan / İncili İbrahim, Soğukoluklu Ali Peker ve Kazanlarlı İsmail Apaydın / Topal İsmail kısaca tanıtılmıştır. Gerde'de anlatılan fıkralar tiplerine göre ayrılmış ve anlatıldığı alana göre tasnif edilmiştir. Bu bildiri, 2-4 Mayıs 1986 tarihleri arasında Bolu'da toplanan, *Bolu İli Halk Edebiyatı Sempozyumu* için hazırlanmış, gidilemediği için sunulamamıştır.

4. "Konyalı Nüktedan Tayyip Ağa'nın Fıkra Tipleri İçindeki Yeri", *Türk Kültürü Araştırmaları*, 25 (2), 1988, Ankara 1988, 105-112.

Fıkra türü ve tipleri hakkında verilen bilgilerden sonra, Tayyip Ağa fıkraları üzerinde yapılan çalışmalardan söz edilmiştir. Daha sonra onun yaşamı, fıkralarından örneklerle anlatılmıştır. Fıkralardaki mahallî deyimlerin kullanılışı üç örnekle ortaya konulmuştur. Makalenin sonunda ise Tayyip Ağa'nın bir bölge tipi olduğu, bölgeye has atasözü ve deyimleri ustalıkla kullandığı, özgünlüğü, rehber olma özelliği, özeleştirici yapabildiği tarafsız bir kişi olduğu ortaya konulmuştur. Bu bildiri, 8-9 Ekim 1986 tarihleri arasında Konya'da toplanan, *I. Millî Halk Edebiyatı ve Folklor Kongresi* için hazırlanmış, gidilemediği için sunulamamıştır. *Türk Kültürü Araştırmaları* dergisinin bu sayısı, *Prof. Dr. Şerif Baştaş'a Armağan* olarak yayımlanmıştır.

5. "Ağnılı Fıkra Tipi İbik Dayı: Hayatı-Fıkra Tipleri İçindeki Yeri-Fıkraları", *Fırat Havzası Folklor ve Etnografya Sempozyumu (Elaazığ 5-7 Kasım 1987)*, Elaazığ 1989, 267-277. (Ayrıca bk. *Türk Kültürü Araştırmaları*, 26 (2), 1988, Ankara 1989, 57-68.)

Fıkra tipleri üzerinde durulmuş, o güne kadar yapılan fıkra tasnifleri verilmiş ve sonra da yazar kendi tasnifini ortaya koymuştur. "Sadece yaşadıkları bölgede tanınan tipler" başlığı altında Ağnılı İbik Dayı'nın hayat hikâyesi anlatılmış, fıkraları kısaca incelemiş ve Ağnılı İbik Dayı'nın 16 fıkrasına yer verilmiştir. Derginin bu sayısı, *Halil Fikret Alasya'ya Armağan* olarak yayımlanmıştır.

6. "Mutlu Bir Fıkra Tipi: Çivit Emmi", *2. Mersin Millî Kültür ve Eğitim Sempozyumu Bildirileri / 2-4 Aralık 1988*, Ankara 1989, 138-145.

Yazar, Mutlu Çivit Emmi'nin fıkraları ile tanışmasını kısaca anlattıktan sonra onun hakkında bilgi verir. Fıkralar üzerinde yapılan kısa bir incelemeden sonra Çivit Emmi'nin 11 fıkrasına yer verir.

7. "Anadolu'da Mahallî Fıkra Tipleri", *Türklük Araştırmaları Dergisi*, 7, 1991-1992, İstanbul 1993, 1-12.

Anadolu'da sadece çok dar bir bölgede bilinen mahallî fıkra tiplerinden tespit edilen yirmi altı tanesinin kısa hayat hikâyeleri verilmiş; nüktelerinin harekete veya söze bağlı olması örneklerle değerlendirilmiştir. Bir tipe ait

fıkraların diğer tiplere mal edilmesi ve yer değiştirmesi ayrıntılı olarak ele alınarak beş maddelik bir sonuca ulaşılmıştır. 11-16 Haziran 1989 tarihleri arasında Oslo'da toplanan 32. PIAC'ta "Türkiye'de Mahallî Fıkra Tipleri" adıyla bildiri olarak sunulmuştur.

8. "Türk Dünyası Mahallî Fıkra Tipleriyle Anadolu Fıkra Tipleri Arasındaki Paralellikler" *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, 9-10, 1994-1995, Konya 1995, 267-288. (16 Aralık 1993 tarihinde Türk Dil Kurumu'nda verilen konferansın metnidir.)

Türkiye'de fıkra ile ilgili yapılan çalışmalar tarih sırasına göre verildikten sonra mahallî fıkra tipleri üzerine yapılan çalışmalara değinilmiştir. Fıkra teriminin Türk dünyasındaki karşılıkları verildikten sonra, Uygurlardan 5 adet, Kazaklardan 9 adet, Karakalpaklardan 1 adet, Türkmenlerden 12 adet, Kazan Tatarlarından 9 adet, Azerîlerden 4 adet, Kırım Tatarlarından 1 adet, Gagauzlardan 2 adet, Bulgar Türklerinden 1 adet ve Irak Türklerinden 1 adet olmak üzere toplam 45 fıkra tipinin adı verilmiştir. Örnek fıkra metinleri Türk dünyasındaki benzerleriyle karşılaştırılmış, ortak ve farklı yanları gösterilmiştir.

9. "Mahallî Fıkra Tiplerinin Türk Fıkra Tipleri İçindeki Yeri", *Celâl Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 1997, 346-349. (Bildiri, 11-13 Eylül 1996 tarihleri arasında, Celâl Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'nca Manisa'da düzenlenen *Türk Tarihi ve Edebiyatı Kongresi*'nde sunulmuştur.)

Bildiride, mahallî fıkra tiplerinin yaşadıkları bölgelerle sınırlı kaldıklarına, sınırlarını aşamadıklarına değinilmiştir. Fıkralarının ortaklık ve değişmelerinden yola çıkılarak mahallî fıkra tiplerine ait fıkraların, birbirlerine ya da ünlü fıkra tiplerine bağlanarak anlatılmakta olduğu veya ünlü bir tipin fıkraları mahallî fıkra tiplerine bağlanarak anlatıldığı sonucuna varılmıştır.

10. "Türk Edebiyatında Ortak Fıkra Tipleri", *İkinci Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı / 8-10 Aralık 1994 Ankara-Bildiriler*, Ankara 1998, 317-322. (Toplantı, İLESAM tarafından düzenlenmiştir.)

Uygur (İsmail Pahtacı, Hesamdun, Molla Metiya, Molla Zetdin, Seley Çakkın), Karakalpak (Ömirbek Lakki), Kazak (Aycarık, Kulakay Kuv, Şubıt, Cargakbas, Nazar Puşık), Türkmen (Garı Ata, Keymir Kör, İşangülü Kekeç, Pıhı, Niyazveli (Kör) Karı, Veli Gurban) olmak üzere Türkistan fıkra tiplerinin ortaklıkları ve farklılıklarına değinilmiştir. Burada ayrı fıkra tipine bağlı anlatılan yedi fıkranın nükte cümleleri ve üç fıkranın metinleri verilerek ortaklıkları gösterilmiştir.

C. TÜRK DÜNYASI FIKRA TİPLERİ İLE İLGİLİ MAKALE VE BİLDİRİLERİ

1. "Kazakistan Fıkra Tipleri", *Tuncer Gülensoy Armağanı*, Kayseri 1995, 5-15. (Kitap, Bizim Gençlik (Kayseri) yayınıdır.)

Kazak fıkra tiplerinden tespit edilen Aldar Köse, Almas, Aycarık, Bitbay, Kuv, Bugıbay, Bahadır, Cargakbas, Cirençe, Kanbek Şal, Kapar ile Sapar, Karaşas, Kartabay, Kilkenirdek, Kocanasır ile Karısı, Köpirmeşi, Kulukay Kuv, Lepirmeşi ile Köpirmeşi, Nazar Pusık, Otarkulu, Ömir Pehlivan, Rahmatolla,

Sal Kazakbay, Seydiahmet Geda, Şibut, Şulgaybay, Tazga Bala, Ultankul ve Şulgavbay'ın adları verildikten sonra, Aldar Köse ve Aycarık hakkında kısa bilgi verilmiş, Cargakbas, Kanbek Şal, Kılkenirdek ve Şibut'un ise hayalî fıkra tiplerinden olduğu belirtilmiştir. Kazak fıkra tipleri ile ilgili bazı kaynaklar da verilerek fıkra örneklerine geçilmiştir.

2. "Kazan Tatarları Fıkra Tipleri ve Onların Türkiye'deki Benzerleri", *Türk Lehçeleri ve Edebiyatı Dergisi*, 7, Kasım 1996, 54-56. (TÖMER (Ankara Üniversitesi) tarafından 17-19 Kasım 1994 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen *Türk Dünyası Kültürel Değerler Toplantısı*'nda sunulmuştur.)

Kazan Tatarlarının fıkraları üzerine çalışan önemli yazar ve araştırmacılardan söz edilmiş, fıkra tipleri üzerinde hiç kimsenin çalışmadığı vurgulanmıştır. Eldeki çalışmalardan hareketle Ekmeli, Gıybeti, Mendi, Mokut, Möcip Divana, Rehmi Tilemeç, Yalkav Kılın Periha, Zirek, Eşti bilen Meşti ve Gali bilen Veli gibi tespit edilen fıkra tiplerinin adları verilmiştir. Mokut ve Ekmeli'den ikişer, Mendi'den bir olmak üzere toplam beş fikranın Anadolu'da tespit edilen örnekleri karşılaştırmıştır. Makalenin devamında adı geçen fıkra tiplerinden örnek metinler verilmiştir.

3. "Türkmen Fıkra Tipleri ve Fıkralarından Örnekler", *Türk Kültürü Araştırmaları* 1994, 32/1-2, Ankara 1996, 321-332. (Bu sayı, Prof. Dr. Zeynep Korkmaz'a Armağan olarak yayımlanmıştır.)

Türkmen fıkra tiplerinden (tespit edilenlerden), Esenpolat, Garasatlık, Garrı Ata ve İşangulı Kekeç, Kemine, Keymir Kör, Mirali, Niyazveli (Kör) Karı, Pıhı, Seyitgüli Aga, Veligurban ve Yanrısatlık'ın adları verilmiştir. Makalenin devamında bu fıkra tiplerinden Esenpolat hakkında kısa bilgi ve beş fıkra, Garrı Ata hakkında kısa bilgi ve iki fıkra, İşangulı Kekeç hakkında çok kısa bilgi ve bir fıkra, Keymir Kör hakkında kısa bilgi ve üç fıkra, Niyazveli (Kör) Karı hakkında kısa bilgi ve bir fıkra, Seyitgüli Aga hakkında kısa bilgi ve üç fıkra, Veligurban hakkında kısa bilgi ve iki fıkra yer almıştır.

Ç. FIKRA TÜRÜ İLE İLGİLİ MAKALELERİ

1. "Etüdler: Folklor ve Halk Edebiyatı [Mahsulleri] Arasındaki Münasebetler", *Türk Folklor Araştırmaları*, 14 (281), Aralık 1972, 6506-6510; II, 14 (282), Ocak 1973, 6528-6531.

Makalenin yayımlandığı ilk sayıda atasözü, fıkra, bilmece, mâni, türkü ve muamma birbiri ile karşılaştırılmıştır. İlk başlıkta atasözleri ile fıkralar; ikinci başlıkta ise bilmece ile fıkralar karşılaştırılmıştır. İkinci sayıda ise makalenin devamı olarak masal ile bilmece, tekerleme ile bilmece ve türkü ile mâni karşılıklı değerlendirilmiştir.

2 "Fıkra-Masal İlişkinin Ortak Noktalarının Doğurduğu Problemler", *Beşinci Uluslar Arası Türk Halk Edebiyatı Semineri ve Sevgi Yılı Kongresi / 14-16 Şubat 1991 Eskişehir*, Eskişehir 1995, 187-189.

Ayrıca, bk. *Tarla*, 93/1, Ocak 1993, 18-19.

Ayrıca, bk. "Fıkra Masal İkili ve Bazı Yanlıklar", *Ortadoğu*, 12 Nisan 1993, 2.

Bir eleştiri niteliğindeki bu makalede; öncelikle masal ile fikranın sadece tasnif çalışmaları çerçevesinde tariflerle ilgili bir bölümlenmesinin yapıldığı fakat

yapılarındaki farklılığın ortaya konulmadığından söz edilmiştir. Her iki türün birbiri ile karıştırıldığı ve bunun da alanın uzmanı olmayan kişilerce yapıldığının üzerinde durulmuştur. Her araştırmacı ve bilim adamının alanları dışındaki konulara el atmaması gerektiği; aksi takdirde halk anlatmalarının birbirine karıştırılacağı vurgulanmıştır.

III. GAZETE VE DERGİ YAZILARI

1. “Sıçanlı'nın Ahmet Efendi”, *Yeni Konya*, 10 Ekim 1990.
2. “Tayyip Ağaları Arıyoruz”, *Yeni Konya*, 08 Ocak.1992.
3. “Konya Üzerine Fıkralar”, *Yeni Konya*, 28 Temmuz, 1993.
4. “Konya Fıkraları ve Tayyip Ağa”, *Kontur'un Sesi*, 1 (5), Mart-Nisan 1995,15.
5. “Gülelim Düşünelim: Botsalı Kara Kâmil'den Fıkralar”, *Kontur'un Sesi*, 1 (6), Mayıs-Eylül 1995, 23. (bk. “Botsalı Kara Kamil'den Fıkralar”, *Sizce*, 17 (263), Eylül 1995, 29-30.)
6. “Gülelim Düşünelim: Canbaz Deli Osman Ağa”, *Kontur'un Sesi*, 1 (7), Ekim-Aralık 1995, 24.
7. “Kızı Saliha Hanım'ın Ölümü Üzerine Tayyip Ağa'yı Hatırlama”, *Yeni Konya / Kırkambar*, 2 Mart 1996.
8. “Gülelim Düşünelim: Nüktedan Münir Dede”, *7 Gün*, 3 (48), Mayıs 1996, 10.
9. “Eskişehir'de Nasreddin Hoca Semineri”, *Yeni Konya*, 17 Haziran 1996.
10. “Nasreddin Hoca Ankara'da”, *Yeni Konya*, 1 Temmuz, 1996.
11. “Tahsildar Halil İbrahim”, *Yeni Meram/Kırkambar*, 2 Ağustos 1997, 2. (bk. “Tahsildar Halil İbrahim”, *Sizce*, 19 (291), Ocak 1998, 24-26.)
12. “Karapınarlı Gırlı Yağb”, *Kontur'un Sesi*, 3 (13), Haziran-Temmuz 1998, 26-27.
13. “Pehlivan Yusuf Yörelî”, *Kontur'un Sesi*, 5 (15), Nisan-Temmuz 1999, 14-17.
14. “Nüktedan Konyalılar”, *Konya Postası*, 16 Ağustos 2000, 17-20. (Yazı, gazetenin 2. Dönem: *Tarih ve Kültürüyle KONYA* adlı ekinde yer almıştır.)

IV. HABERLER VE KİTAP TANITMALARI

1. “V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Ankara'da Toplandı”, *Türk Dili*, 1996 / II, 536, Ağustos 1996, 225-229.

Yazının önemli bir bölümü Nasreddin Hoca'mızla ilgilidir.

2. “Eskil ve Çağdaş Nasreddin”, *Türk Kültürü*, 36 (421), Mayıs 1998, 315-317.

26 Kasım 1996'da, Sofya'da, “Bulgaristan'da Nasrettin Hoca Etkinlikleri Düzenleme Kurulu” tarafından gerçekleştirilen *Nasrettin Hoca'nın Bulgaristan Halk Bilimine Etkisi* konulu toplantıda sunulan bildirileri içine alan kitabın tanıtımıdır. Burada 11 bildiri sunulmuştur. Bildiriler hakkında kısa bilgiler verilmiştir.

V. KONUŞMALAR

1. Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Saim Sakaoglu ile Nasreddin Hoca Üzerine Bir Sohbet: “Gençler Hoca’yı Örnek Almalıdır”, (Bekir Şenyıldız, *Konya Postası*, 16 Temmuz 1990, 2-7). Bu yazı ayrıca yazarın *Türk Fıkraları ve Nasreddin Hoca* adlı kitabında da yayımlanmıştır: 167-169.

2. “Prof. Dr. Saim Sakaoglu ile Nasrettin Hoca Üzerine”, *Yedi İklim, Nasreddin Hoca Özel Sayısı*, 14 (138-139), Eylül-Ekim 2001, 84-92.

5 ve 6 Temmuz 2000 tarihlerinde *Konya Postası/Akademik Sayfa*’da yer alan üç tam sayfalık konuşmanın gözden geçirilmiş şeklidir: “Prof. Dr. Saim Sakaoglu ile Nasreddin Hoca Üzerine”, (Mehmet Ali Uz, *Konya Postası / Akademik Sayfa*, 5 ve 6 Temmuz 2000).

Ayrıca, özel sayıda Sakaoglu’nun Nasreddin Hoca ile ilgili yazılarının bibliyografyası da yer almıştır (93-94).

VI. ÇEVİRİLERİ VE FIKRA METNİ YAYINLARI

1. “Folklor Köşesi: Küçük Notlar III”, *Çağrı*, 24 (264), Ocak 1980, 9-11.

Burada; ayak ve ayakkabı ile ilgili Kıbrıs inanmaları, bir Silifke efsanesi, Silile türküsü ve beş Erzincan fıkrası yer almaktadır. Bu fıkralardan biri Erzincan’ın ilçelerinden Eğin ve üçü Kemahlılarla ilgili, sonucusu ise Erzincan’da yaşamış bir kadı ile ilgilidir.

2. “Afganistan Türklerinin Halk Edebiyatı ve Folklorundan Örnekler”, *Türk Kültürü*, 18 (211-212-213-214), Mayıs-Haziran-Temmuz-Ağustos, 1980, 231-240.

Gunnar Jarning’in *Uzbek Texts From Afghanistan Turkestan* (Lund-Leipzig 1938) adlı eserinden alınan seçme örnekler günümüz Türkçesiyle verilmiştir. Bu örneklerden iki tanesi de Nasreddin Hoca fıkrasıdır.

3. *Bayburtlu Zihnî*, İstanbul 1988, Gençlik Basımevi, X + 187 s.

Eser, Ön Söz’ün dışında, beş Bölüm, Sözlük, Bibliyografya ve Ek (diğer Zihnî’ler)’ten ibarettir. Çalışmanın Dördüncü Bölüm’ü “Bayburtlular ve Nüktedan Hemşehrileri Zihnî” başlığını taşımaktadır. Burada Zihnî’nin nüktedanlık yönü değerlendirilmiştir.

4. *Bayburtlu Zihnî Bibliyografyası (Hayatı, Eserleri, Sanatı, Nüktedanlığı ve Şiirlerinden Örnekler)*, Ankara 1990, Öztekin Matbaacılık, 64 s.

Türk Büyükleri Dizisi içerisinde yayımlanan *Bayburtlu Zihnî* kitabının bibliyografyası Dr. Sakaoglu ve Dr. Ali Berat Alptekin tarafından hazırlanmıştır. Eser, “Açıklama”, “Kısaltmalar”, “Bayburtlu Zihninin Hayatı”, “Eserleri”, “Sanatı”, “Nüktedanlığı”, “Şiirlerinden Örnekler”, “Sözlük”, 180 kadar kaynağın künyesi ve indekslerden ibarettir. Nüktedanlığı başlığı altında onun fıkraçılığına kısaca değinilmiş ve bir fıkrasına yer verilmiştir.

5. *Proben VIII*, Ankara 1997, (Metin Ergun ile), Yükseköğretim Kurulu Matbaası, IV+532.

Sakaoglu’nun Metin Ergun’la birlikte hazırladığı bu eser Radloff ve Kúnos tarafından hazırlanan *Proben der Volksliteratur der türkischen Stämme*’nin sekizinci cildini içine almaktadır. Eserin VII. Bölüm’ünde Nasreddin Hoca ile ilgili olarak

Anadolu'dan derlenmiş kısa bilgiler ve Nasreddin Hoca'nın 116 fıkrası yer almaktadır.

6. "Aksaray Halk Kültürü ve Türk Dünyası", *Türk Dünyası / Dil ve Edebiyat Dergisi*, 5, Bahar 1998, 7-23. (8 Ocak 1998'de Türk Dil Kurumu adına Aksaray'da verilen *Aksaray Kültürünün Millî Kültürümüz İçindeki Yeri* konulu konferansın metnidir.)

Aksaray'da derlenen düğün âdetleri, atasözleri ve deyimler, bilmece, menkıbe ve efsaneler, fıkralar ve inanmaların Türk dünyası ve Anadolu'dan tespit edilen örneklerinin karşılaştırması yapılmıştır. Burada, "Karışan Ayaklar" ve "Gözünün Biri Körmüş" adlı fıkralar Türk dünyasındaki benzerleri ile karşılaştırılmıştır.

VII. YAZMIŞ OLDUĞU ANSİKLOPEDİ MADDESİ

1. Prof. Sakaoglu, *Türkiye Diyanet Vakefi İslâm Ansiklopedisi*'nde "Halk Edebiyatı" konulu bir maddenin içinde fıkraya da yer vermiştir:

"Fıkra", Halk Edebiyatı, *Türkiye Diyanet Vakefi İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 15, İstanbul 1997, 347.

VIII. DÜZENLEDİĞİ BİLİMSEL TOPLANTILAR

Prof. Sakaoglu, Selçuk Üniversitesi'nde göreve başladıktan sonra pek çok ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılar (kongre, bilgi şöleni, açık oturum, vb.) düzenlemiştir. Bunlar arasında halk edebiyatı ve halk bilimi toplantılarının önemli bir yeri vardır. O, son olarak düzenlediği iki uluslararası toplantıyı belirli konulara ayırmıştır.

1. 19-21 Ekim 1992 tarihleri arasında düzenlediği, *II. Milletlerarası Türk Halk Edebiyatı ve Folkloru Kongresi*'nin üç konusundan biri de *mahallî fıkra tipleri* idi. Burada, 14'ü Türk olmak üzere 21 bilim adamı bildiri sunmuştur.

IX. YAPTIRDIĞI YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA SEMİNER VE TEZLERİ

A. Yüksek Lisans Seminer ve Tezleri

1. Tarıman Gökhan Cenikoğlu, *Nasreddin Hoca'ya Mal Edilen Mahallî Fıkralar*, Konya 1992. (Yayımlanmamış yüksek lisans semineridir.)

2. Jannet Meyermanova, *Kazak Fıkraları ve Fıkra Tipleri*, Konya 2001, X+164 s. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezidir.)

B. Doktora Tezleri

1. İbrahim Altunel, *Anadolu Mahallî Fıkra Tipleri Üzerinde Bir Araştırma (İnceleme-Metinler)*, 3 Ocak 1991. (Yayımlanmamış doktora tezidir.)

2. Tarıman Gökhan Cenikoğlu, *Nasreddin Hoca Fıkralarında İnsan Kadrosu*, Konya 1998. (Yayımlanmamış doktora tezidir.)

X. HAKKINDA BİTİRME TEZİ

1. Adeviye Fiğen Albayrak, *Prof. Dr. Saim Sakaoglu'nun Nasrettin Hoca ve Türk Fıkra Tipleri ile İlgili Yazıları*, Konya 2001, IV+242 s. (Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi bitirme tezidir.)

XI. BASILI OLMAYANLAR

1. “Nasrettin Hoca'ya Ait Olmayan Fıkraların Ona Yamanma Sebepleri Üzerine.” (Bu bildiri, 13-14 Haziran 1996 tarihleri arasında Eskişehir'de toplanan *Nasreddin Hoca Semineri*nde sunulmuş olup yakında yayımlanacaktır.)

Nasreddin Hoca'mızla ilgili anlatılan beş fıkra metninin Hoca'mıza ait olup olmaması üzerinde durulmuş, örnek metinlerden yola çıkılarak Hoca'mız ile ilgisi olmayan fıkraların onunmuş gibi kabul edilmesi irdelenmiştir. Bu işte cehaletin ve kastın olduğu sonucuna varılmıştır. Zira gerçekten Nasreddin Hoca adına bağlı olarak anlatılan fıkralar için “Bu fıkra Hoca'mıza yakışır mı?” sorusuna verilecek cevap, gerçek Hoca fıkrasını ortaya çıkaracaktır.

2. “Türk Halk Kültürü ve Nasreddin Hoca”, (12-14 Haziran 1997 tarihleri arasında Kırıkkale'de, KİKTAV ve TÜRKSAV tarafından düzenlenen, *Ahmet Yesevi'den Hasan Dede'ye Bilgi Şöleni*nde sunulmuş olup yakında basılacaktır.)

Nasreddin Hoca, müstakil bir tip olarak sadece fıkralarda karşımıza çıkmaz. O, diğer halk kültürü ürünlerinde de görünür. Yazar iki alt başlık hâlinde ele aldığı yazısında önce Hoca etrafında oluşan inanmalardan söz etmiş, sonra da dört metnin yer aldığı ikinci alt başlıkta Hoca'nın kahramanı olduğu hikâyelerle efsanelerin metinlerini vermiştir.

3. “Nasreddin Hoca'mızdan Bir Daha Özür Diliyorum.”

Bu yazı Prof. Sakaoglu'nun yukarıda II/A-11'de yer alan “Nasreddin Hoca'dan Özür Diliyorum” adlı yazısına *Varlık* dergisinde verilen cevaba karşı kaleme alınmıştır. Prof. Sakaoglu'nun ifadesine göre, yazı önce yine *Türk Edebiyatı* dergisine gönderilmiş, bekleme süresi dolunca basılmayacağı anlaşılmış ve *Millî Folklor* dergisine gönderilmiştir. Yazı ne acıdır ki orada da yayımlanmamıştır. Galiba dergi sorumluları Prof. Sakaoglu ile birilerinin “polemik”e girmesini arzu etmemişlerdir. Prof. Sakaoglu bu yazısını 2006 yılında yayımlayacağı Nasreddin Hoca konulu kitabına şeref yazısı olarak alacaktır.

UNESCO'nun 1996 yılını Nasreddin Hoca yılı ilân etmesi üzerine Nasreddin Hoca ile ilgili olarak ülkemizde toplantılar düzenlenmiş, kitaplar basılmıştır. Bu bilimsel etkinliklerin yanında Hoca'ya yakışmayan kasıtlı yayınlara değinen yazar, bu haklılığı karşısında kendisini eleştiren bir eleştirmene de cevap vermektedir.

4. “Bir Selçuklu Bilgesi Olarak Nasreddin Hoca'ya Bakış”, 3. Uluslar Arası Mevlâna Kongresi” (Toplantı; 1-3 Mayıs 2003 tarihleri arasında Konya'da Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü'nce düzenlenmiştir.)

Sinan GÖNEN

Nasreddin Hoca'nın Türk kültür tarihinde üstlendiği görevlere değinilmiştir. Onun şahsında, fıkralarına yapılan saldırılar kaynaklar verilerek gösterilmiştir. Bildirinin devamında "Eşeğe mi İnanıyorsun?", "Parayı Veren Düdüğü Çalar." ve "Allah Versin!" adlı fıkralar onun bilgeliği yönünden tahlil edilmiş ve olaylara yaklaşım biçimi ortaya konulmuştur.

***

Görülüyor ki, masal ve efsane araştırmaları ile yakından tanıdığımız Prof. Dr. Saim Sakaoglu, fıkranın da hemen hemen bütün yönleriyle ilgilenmiş, birçok yazı kaleme almıştır. Yukarıda on bir ana başlıkta değerlendirdiğimiz Sakaoglu'nun fıkra konusundaki araştırmaları, bu alanda çalışacak yeni araştırmacılar için şüphesiz önemli bir kaynak olmaya devam edecektir.